

מסורת הש"ס

(א) לעיל ח'; ע"ש [תוספתא פ"א/ג] (ב) שבת מג' א' שם סתם, (ד) וינמות לא; (ה) (ו) [שבת עג'; וי"ט/ג], (ז) מהר"ם התם כהלך, (י) מהר"ם והתם, ס"ו פירכה,

תורה אור השלם

1 יגיד עליו רעו מקנה אף על עולתו.
2 והארץ אשר אתם עברים מקנה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה קיום; דברים יא יא

גיליון הש"ס

גבי ואיכא דמי' להו מידיי'. כפי' לא סוקה דמי' ע"ל לא ע"ל וט"ז;

הגהות הב"ח

(א) גבי רישא הויא דמתנתא כליל וכן בסמוך; (ב) שם ואת המנה ואת הסיד ואת הסלעים; (ג) ולימני חלף מיניו; (ד) ולימא יגיד עליו ריעו אלף אמר רבא; (ה) ושי' דיה והמנה ר' אושעיא וכו' שני וקתני חול גביהו; (ו) ד"ה נכרת וכו' שאלת המים עשוי להיות; (ז) ד"ה מיוק וכו' לא זרע תנא כליל ומיתא ליה נמחק; (ח) תוס' ד"ה משום וכו' הקווערס דאן דמשגרין את הקדשה ואין; (ט) בא"ה אימנר מפני הסלעים; (י) ד"ה דמחממי וכו' שחום מחום השמש; (י) ד"ה מרחיקין וכו' כחמוק; (י) יב ע"י כפי' הכ"ש מ"ס כלאים פ"ו;

מוסף תוספות

א. דאי לא, מאי שני הכא בידים דנקט אלא ודאי משום דריניה מתחלה; ב. אבל גזי צמר ולשונות בהו כשיצטרך לחמין ואין לו במה להטמין; ג. [ו]אין אדם טומן בהם, [ולכן] לא קתני. מנצין; ד. ונוסחתות יש גדרשין הכא היינו טעמא דקתני סלעים משום דמשגרין, והיא גירסא נכונה מאד ונולה כמו שפירשנו; ה. [ו]ביצה היא קרה. מ"ס שבת נ"ז. דכל עיקר כלאים אינו אלא מפני התערבות שוראים גפנים וזרעים גדלים כאחת. מ"ס י"ד. [והינן] לרבי קצבא [אן] ששה טפחים לרבנן (כלאים פ"ו מ"א); ר"ן. [ו] דהא צריך להרחיק כדי בעורת הגפן, והיינו ששה טפחים ללבנן או שלשה לרבי קצבא. שם. וכל היכא דאיכא ג"ט על הגפן והנכרת וכו' לא משתריש שריש הזורעים בגופו של גפן. רע"ב.

רבינו גרשום

פ"סא לא שנו דבני טפחים טי אלא מן המחצות. אותו מקום ששורין בה בגדי כביסה עם צואת כלבים הליכי קרי ליה טמא; וכן היכי דמניחין את העיסה עד שתחמץ דלא גביי בה כן מניחין אותו אין בגדים דלא נגשו בהו עד שישורו ויה' ולהכי סגי ברחוק ג' טפחים דלא אולי טפי ולא מנחתו מן הכותל; אבל מן הגרין. מקום שסמכבסין הבורים עצמן בתוך המים ומכין אותם ומנחין על הכתלים מ"שה צריך להרחיק ד' אמות; איבעיא להו וסד בסיד תנן. דמשמע לבר מני טפחים כלומר דתרייהו צריך למיעבד להרחיק ג' טפחים ולסייד שוב התפירה בסיד או דלמא או סד בסיד תנן דמיתא או ג' טפחים א' אמר ליה שפיטא דאו סד בסיד תנן דאיכ' דסי' דוסד בסיד תנן דאבא אחריתא דקתני מרחיקין א'.

הגהת (א) כלומר) סד בסיד אי אתרייהו בבי דסד בסיד ליערביניהו להנהו חרי בבי כחדא לא יחפור אותם כי ומהרחיקין את הגפת כי ולא עירב להו משום דתרייהו צריכי דאי דמי הויאק דרישא להויאק דסיפא דהיוק דרישא משום מחתנא מחמת לחלוח מים דריש ובורות. והאי הויאק דסיפא דהבלא הוא דגפת ובל ובלח כולוהו מסקי הבלא ניהו וקשי טפי ומשי' צריך למיטעיניהו תרייהו רמחא לא נפקא אידך לא תפשוט. ת"ש זה מרחיק ג' טפחים מכאן כשיעור כותל בורו וסד בסיד הבור וכן נמי אידך וטעמא מאי בעי להרחיק ג' טפחים כל חור ולסוד משום דבא בידים דארעא דפיא היא. אבל לאו בא בידים דהוה צונמא חזקה לעולם לא צריך לסוד בסיד אם ירחיק ג' טפחים אלאמא תפשוט מחאב דאו סד בסיד תנן לא לעולם מהא לא תפשוט הי"ה דאפי' לא בא בידים בעי ג' טפחים

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

לא משכחם ליה. הדבורה לפי שהוא טמון כשרציטו: **ואי צטרפא**. ואם יאכל העלה: **הדר פארי**. חוזר ולומח: **מן המחמץ**. נכרכת ששורין בו את הבגדים יום או יומים צולאת כלבים עד שמחמץין ומסריחין: **אזל מן הנדיין**. נכרכת שכונסין ומשפשפין זה מתוך שהמים נמזין למרחוק לרץ להרחיק

ד' אמות: ה"ג או סד בסיד סנן.

כלומר או ירחיק או סד: **ליערביניהו**.

לתרתי צבי רישא ומציעתא דהתם או

סד בסיד תנן אלא מדלל ערביניהו

ש"מ דצרישא וסד בסיד תנן דנענין

מרוייהו הרחקה וסיד: **בא בידים**

אצטריך. למנקט ליה לתנא ואע"ג

דה"ה ללא בא בידים: **נמה טומנין**.

את החמין בשבת דלמור רבנן דאסור

להטמין בדבר המוסף הכל והתם [שבת

לד:] מפרש טעמא גזירה שמא יטמין

דמין: **לשונות של ארגמן**. למר כצבע

ואחר כך חזרו והחליקוהו במסרק

ועשוי לשונות לשונות: **וכי דרין**

להטמין בהן. ופס"ה איירי צבו רבנן:

זיפי למר. לאחר שסרקו ונפלו

במסרק: **ובמויין**. של שחקי בגדים

שהסורק מוציא מבגדי הזמר בקווצים:

ואין מטלטלין אוסם. שכן מוקצים

למלאכת בגדים: ה"ג אי יגיד עליו

ריעו ליטניניהו לכולו צהלא וליטני

חדא מינייהו צאיך ולימא וכו':

ליטניניהו לכולו. כל הכן משום

הכלל צהלא או כאל או אלל שבת:

הכן משום דמשגריי לה לקדישה.

שמשגרין את הקדירה כן שמעמי

כאן וצכל מקום שמעמי שמעלה

חלודה: **דמחממי חיים**. כשנוטמין

בו דבר חס הוא מתחמם וגבי

הטמנה מחממי הוא אלל גבי כותל

קריר: והסתא רבי אושעיא.

להרחקות דמתני' בתוספתא שלו

(י) וקאמר חול גביהו: **במסווא**. אלל

היזק לחלוח שנאה וצחול לח ולא אלל

היזק הכל: **נצרכת כונסין**. לא

קביעא כלמת המים שאלת המים

(ט) עשויין להיות שם עולמים אלל זו

אחרת: **דקוו וקיימי**. וליתלותן קשה

משום מחרישה. שהי חרש תחילה

ואפי' לא זרע (י) ליה תנא ל' מרחיקין:

מפולת יד. שזרעו בלא חרישה

חופר בחרה ואינו מעמיט כעומק

המחרישה: ותיפוק ליה משום

זרעים. שסתם חורשין סופן לזרוע

והא קתני זרעים: **בחורש לאילנות**.

שיש שם אילנות מימים רבים ובל

לחרוש תחתיהם להשיצתן: **ותיפוק**

ליה משום מיא. שצריך להשקותן

תמיד וכיון דאי אפשר לזרעים בלא

מים למה ליה למיתניהו הא תנא

ליה היזק דליתלות אלל כותל:

ה"ג ר"ח

בא בידים אין לא בא בידים לא. אלמא או סד בסיד תנן

דדוקא בל בידים צעי הרחקה וסיד א' ומשני הוא

הדין לא בא ובל בידים איצטריך ליה כו' ויש ספרים בלא גרסי האי

דיוקא אלמא משני בל בידים שאני ודקארי לה מאי קארי כו' ואין

נראה דהכי צעי למיפשט וסד בסיד

תנן הא איכא למיצעי מהיא דרבי

יהודה גופיה אי מרוייהו צעי אי לאו

כיון דהסתא סבר דאין חילוק בין

בא בידים ללא בא:

משום דמשגריי פי' הקווערס

(י) דמשגרין הקדירה אין

דרך להטמין בהן ואם תאמר אכתי

תיקשי וכי דרך להטמין בגזיי למר

כדפריך לעיל וי"ל דלעיל הוה צעי

למימר דאין דרך להטמין בסלעים

לפי שההכל יוצא מצין הסלעים ואינו

מתקיים ואעפ"כ לפעמים טומנין בהן

להכי פריך שפיר מגזיי למר דמני

לה משום דלפעמים טומנין בהן

אלל הכא קאמר דאין דרך להטמין

כלל בהן לפי שמשגרין הקדירה

והואיל ומילתא בלא שכיח היא

כלל לא חש למיתנייה^ב ועוד יש

לפרש דכיון דלא שכיחא היא כלל

שרי להטמין בהן דצמילתא בלא

שכיחא לא גזרו צבו רבנן וכן מנהג

שלנו שאנו נוהגין להטמין בסלעים

שהאש יוצא מהן שקורין קיילו"ש

אלל מ"מ קשיא מה שהקשה בקווער'

דצכל מקום הוי שיתוך לשון חלודה

כמו צאלו מציאות (צ"מ דף כו.) דשתיך

טפי וצפ' הצונה (שבת דף קב:) דכיון

דמשגריי לאו בעדי הכי דפסקת קמא

דמעתי (דף טו.) אס ראיית דור

שהשמים משתכין עליו כמחושא ומפרש

ר"ת צענין אחר דמשגריי דהכל

שלהן מקלקל המאכל^ב ולר"י נראה

כפירוש רבינו מנחאל דמה שאמר

להרחיק משום דמשגריי שמלקין את

הארץ ומחללים אותה ומעלין

עפר תיחוח דלמרינן לקמן גבי

זרעים ולא משום הכל דאין מוסיפין

זוס הכל וטומנין בהן^ד ואפילו לפי

הספרים דגרסי סלעים היינו טעמא

דלא קמני להו התם יש לפרש דהכי

קאמר דלהכי לא קמני להו התם

משום דטעמא דהכא שצריך להרחיקם

לא מהם הכל אלא משום דמשגריי

וה"ר מרדכי הביא ראיה מירושלמי

דגרסי^ו (י) התם איתמר (י) שהסלעים

מרחמיין (י) והכא איתמר שאין הסלעים

מרחמיין א"ר יוסי כאל וכלאן אין הסלעים

מרחמיין אלא מפני שעושים עפר

מיחוח ומלקין ארעית הכותל:

דמחבמי חיים. והא דלמר צפ'

כירה (שבת דף נח.) ושם

ד"ה (ולא) ביצה אין טומנין אותה לא

צחול ולא בצינץ דרסיס^י התם צחול

שהוסם (י) מחמת השמש דומיא

דצינץ דרסיס:

(ש"ך לע"ז) **המברריך את הגפן**.

פירוש גפן

יחדי שהוא מושרש צאריך וסופף את

הגפן צלמנעיתו ומכסהו בקרקע

וגשרש שם וקאמר מותר לזרוע את

הגדלין דלף עב גצ שאינו רחוק

שלשה טפחים ויונק עם הגפן מתחת

דמקלקל לכותל אבל נכרכת הכובסין דלא קביעי דמים מכונסין ניהו אימא אין מרחיקין: דקוו וקיימי מרחיקין בקרקע ואחין עד היסוד משי' מרחיקין אבל אמת המים דלא קוו וקיימי דדרך הליכתו קא אולי ואין מחלידין אימא דלא צריך להרחיק קמ"ל דרדאי צריך: פ"סא מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה. משום דנכנסים שרישים של זרעים בכותל כדאמי' לקמן דמצי' ל"י. והואיל דתני מחרישה למה לי למינני זרעים שפיטא דאין זרעים באים אלא ע"י מחרישה ומשני דאפי' בלא מחרישה מפני לזרוע במפולת ד' דא"צ מחרישה בזרעים משום כשזורעין בשזורים תולין שם שם מלא תבואה ומנקבין חשק נקבים כשזורעין בממה קמיותה נופלת התבואה יותר ממקום אחד ולאחר כן חורשין כדי לכסות את התבואה ולהשוות את התבואה בשדה. אבל כשזורעין בלא מלא כשזורעין בלא צריך בשדה דא"צ מחרישה משי' איצטריך למתני במתני' דרעים ומחרישה (א) דמורעים לא מפקינן מחרישה ומקשה ומחרישה מ"ט איצטריך בשדה דא"צ מחרישה משי' איצטריך למתני במתני' דרעים ומחרישה (א) דמורעים לא מפקינן מחרישה ומקשה ומחרישה מ"ט איצטריך

י"א.

עין משפט

נר מצוה

ב א מיי' פי'ט מהלכות שנים הל' א סנה עשין פ' טושיע' ח"מ ס' קנה ספי' י'

י ב מיי' שם הלכה ה ועי' פי' ש"מ טושיע' שם ספי' א': יא ב מיי' שם הל' א טושיע' שם ספי' י':

יב ד מיי' פי'ד מהל' שבת הל' א סנה לאין שם טושיע'

א לוח' ס' רנו ספי' ג': יג ה מיי' וסמנ' שם טושיע'

א"ס ס' רנט ספי' א':

מוסף רש"י

סלע הבא בידים. קרקע דך מתמטח מחליו (ועי' יד.). כמה טומנין. הסא נלקק קדישה מעל גבי כירה וטומנה דנכר חלף, ואמרו מבטים אין טומנין דנכר המוסף הכל אלל דנכר מתעמיד הלל, מי הוא המוסף ואסור (שבת מט.) בגזיי צמר. כמות שגזוזו (שם מח.) ובציפי צמר. לאפי' שפלוהו טעמיה כמין מחלולת משטחיהו (שם.) ובלבשותה של ארגמן. לאחר שנקבין וסרקין אותן כעין לשונות ארוכין לעומתן (שם.)

רבינו גרשום (המשך)

טפחים וסד בסיד ובא בידים איצטריכא ליה כו'. ורווחא טפי מנ' טפחים ולסוד בסיד קמ"ל דלא: מ"ש גבי מתני' דקתני סלעים משום הבלא ומ"ש גבי הסנהגה דמישום הבלא נמי היא וקתני חול ולא סלעים: וא"ל אבוי וכי דרכן של בני אדם להטמין בלשונות של ארגמן האפי' קתני להו סלעים נמי אפי' דאין דרכן להטמין ליתנייהו: גזיי צמר והוא צמר הגדל מן הבחמה כמו שחזא. ציפי צמר זהו צמר סרוק בארגמן כדי לנסות ורוב ציפי צמר רכירות צמר גדול כדרך שמביאין הסחרין אמרינן. ולשונות של ארגמן צמר שאינו טורי שצובעין בארגמן כדי לנסות ורוב ציפיהו היה ארגמן. ובמוכין צמר שמסריקין מן הבגדים לאחז שמכבשין אותו: ויגיד עליו רצו. ויזיח עליו כלומר דהא הכי מבחני' [לעיל] דמסקא הבלא וה"ה לחול דמסיק בבלא טפי גמא חתם גבי שבת חול דאין טומנין משום דקא מכבשל בשבת הא"ה לסלעים מבכשילן טפי. ויא יגיד עליו רעורמשע תרייהו ליתניניהו תרייהו סלעים וחול גבי בור או בחריא מתני' ודריניהו שנין אפי' דלא כחביב באידך אלא בחי' מינייהו דאי אמרי' יגיד עליו [רענן] ויוכיח על משנה זו דה"ה לתרייהו אלא לאו ש"מ מרלא קתני לה הכי דלא אמרי' יני סלע וה"ה לחול חתם חתם חול דה"ה לסלע ואכתי דדר קושין לזכותא: דמשבטת לה לקדשה. שמשבטרין בסלעים הקדשה ולהכי לא תנא אין טומנין בסלעין דלא אתי לאטמוני בגזייהו. וחול אמאי לא תנא הכא גבי כותל משום דהוה מנהג חול דמחמת חמים. כלומר אם מניחין אותם במקום שמחתמם מחמת דבר אחר או מחמת חמת או מחמת אור הכירה מתחמם ומוסיף הבלא להכי אין טומנין שמתחמם מחמת כן: אבל בקרירי קריר. כשהוא מונח במקום קור בגומא מתקרר יותר ולא מוקק כלל לכותל אלא לאו תנא ליה וזאת קתני ר' הושעיא בתוספתא ודריה הני דמתני' וקתני חול. דרנני בהדי הני דרישא דמזיק משום מחמתה לחלוח. ולא קתני לה בהדי הני דסיפא דגמט וכלל דהנוו משום הבלא. ומקשי' לא תנן אמת המים וקתני נכירת הכובסין אפי' דלא יוציא הכא נמי ליתין חול משכי אמת המים ונכרכת הכובסין תרייהו צריכי דאי תנא אמת המים דמרחיקין ג' טפחים הוה אמינא משום דקביעי כל הימים מרחיקין

כירה (שבת דף נח.) ושם ד"ה (ולא) ביצה אין טומנין אותה לא צחול ולא בצינץ דרסיס^י התם צחול שהוסם (י) מחמת השמש דומיא דצינץ דרסיס: (ש"ך לע"ז) **המברריך את הגפן**. פירוש גפן יחדי שהוא מושרש צאריך וסופף את הגפן צלמנעיתו ומכסהו בקרקע וגשרש שם וקאמר מותר לזרוע את הגדלין דלף עב גצ שאינו רחוק שלשה טפחים ויונק עם הגפן מתחת דמקלקל לכותל אבל נכרכת הכובסין דלא קביעי דמים מכונסין ניהו אימא אין מרחיקין: דקוו וקיימי מרחיקין בקרקע ואחין עד היסוד משי' מרחיקין אבל אמת המים דלא קוו וקיימי דדרך הליכתו קא אולי ואין מחלידין אימא דלא צריך להרחיק קמ"ל דרדאי צריך: פ"סא מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה. משום דנכנסים שרישים של זרעים בכותל כדאמי' לקמן דמצי' ל"י. והואיל דתני מחרישה למה לי למינני זרעים שפיטא דאין זרעים באים אלא ע"י מחרישה ומשני דאפי' בלא מחרישה מפני לזרוע במפולת ד' דא"צ מחרישה בזרעים משום כשזורעין בשזורים תולין שם שם מלא תבואה ומנקבין חשק נקבים כשזורעין בממה קמיותה נופלת התבואה יותר ממקום אחד ולאחר כן חורשין כדי לכסות את התבואה ולהשוות את התבואה בשדה. אבל כשזורעין בלא מלא כשזורעין בלא צריך בשדה דא"צ מחרישה משי' איצטריך למתני במתני' דרעים ומחרישה (א) דמורעים לא מפקינן מחרישה ומקשה ומחרישה מ"ט איצטריך

^[1] [ג' טפחים או סד בסיד

^[2] [מרחיקין את הגפת וכו']

^[3] [מרחיקין את הגפת וכו' וסד בסיד ולי מרחייהו צבי בעינן דוסד בסיד וכו']

^[4] [כ"ל דזרעים לא מפקינן ממחרישה ומקשה ומחרישה מ"ט וכו']